



Jan Hamáček
1. místopředseda vlády
a ministr vnitra

Praha 17. ledna 2020
Č. j. MV-2029-2/AS-2020
Počet listů: 6

Vážený pane poslanče,

reaguji na Vaši interpelaci ve věci: „Zpracování archivních fondů a archivních sbírek Archivu bezpečnostních složek – II“ (ev. č. 903).

Dovolte mi, abych upřesnil Vámi citovanou působnost Ministerstva vnitra ve smyslu zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen AZ). Ministerstvo vnitra řídí podle ustanovení § 44 písm. d) AZ odbornou činnost Národního archivu, Archivu bezpečnostních složek a státních oblastních archivů a ukládá jim odborné archivní úkoly. Ostatní archivy v jejich činnosti metodicky usměrňuje a požaduje od nich, aby se podílely na celostátních tematických soupisech archiválií. Ministerstvo vnitra tedy „neorganizuje řídicí a kontrolně metodickou činnost při zpracování archivních fondů vztahujících se k činnosti komunistických bezpečnostních složek“, jak uvádíte, ani nestanoví pořadí archivních souborů určených ke zpracování. To přísluší jedině ředitelům a vedoucím pracovníkům příslušných archivů.

Odpovědi na Vaše otázky z předchozí interpelace č. 811 ze dne 7. listopadu 2019 byly zpracovány odborem archivní správy a spisové služby v součinnosti s Archivem bezpečnostních složek, neboť pro relevantnost odpovědí bylo nutné některé informace konzultovat a doplnit. Je nutné si uvědomit, že odbor archivní správy a spisové služby nedisponuje všemi informacemi, které k vypracování odpovědi potřeboval. Dalšími podklady pak byly výsledky kontrol provedených zaměstnanci odboru archivní správy a spisové služby, výroční zprávy, informace z evidence Programu pro Evidence archivu a informace o stížnostech badatelské

veřejnosti na činnost archivů, případně další materiály. Šíře využitých informačních zdrojů při zpracování odpovědí na Vaši listopadovou interpelaci tak rozhodně nesvědčí o podjatosti zpracování.

Vážený pane poslanče, jelikož forma Vaší interpelace obsahuje jednak konkrétně formulované dotazy, jednak kritická konstatování týkající se Vašeho hodnocení situace v Archivu bezpečnostních složek, odpovím předně na jednoznačně formulované otázky. K Vaším dalším konstatováním pak připojím případný komentář.

- 1. Považujete nebo nepovažujete za dostatečné, že z celkového počtu 752 archivních souborů o celkové metráži 20 062 bm bylo až dosud k 14. 11. 2019 v ABS zpracováno jenom 2195,28 bm tj. něco přes 10% archiválií (od vzniku ABS dne 1. 2. 2008 pouhých 623,28 bm)?**

Pro posouzení skutečného stavu míry zpracovanosti archivních souborů je nutné si uvědomit, že archivní soubory uložené v Archivu bezpečnostních složek jsou veřejnosti přístupné z více než 98 % bez ohledu na stav zpracovanosti. Pro předkládání archiválií totiž není rozhodující míra jejich archivního zpracování, ale možnost předkládat je zejména využíváním předaných registraturních pomůcek. Badatelům v Archivu bezpečnostních složek tak mohou být předkládány archiválie nejen podle nově vytvořených archivních pomůcek, ale také podle převzatých pomůcek, jestliže pro dohledání požadovaných archiválií plně vyhovují. O spokojenosti s šíří a dostupností archiválií ke studiu svědčí kromě jiného absence stížností na adresu Archivu bezpečnostních složek či Ministerstva vnitra.

Míra zpracovanosti Národního archivního dědictví činila k roku 2019 47 % z celkového počtu 845 běžných kilometrů evidovaných archiválií, přičemž stav se u jednotlivých archivů výrazně liší. Tempo zpracovanosti se ve všech archivech neustále snižuje, neboť archivy jako správní úřady musí plnit i jiné úkoly, stanovené AZ. Zpracovanost novodobých archiválií je ve všech archivech ve smyslu Základních pravidel pro zpracování archiválií malá, neboť pro jejich předkládání badatelům lze využívat původní registraturní pomůcky. V případě Archivu bezpečnostních složek je využíván systém předaný původcem, kterým byla většinou Státní bezpečnost.

K Vašemu dotazu musím dále uvést, že odbor archivní správy a spisové služby jako odborný orgán vytvořil ve spolupráci s archivy nová Základní pravidla

zpracování archiválií a zajistil odpovídající softwarové nástroje a školení příslušných zaměstnanců. Archiv bezpečnostních složek, který se účastní pravidelně všech porad ředitelů státních archivů a archivů územně samosprávných celků, všech školení a kurzů, je o těchto skutečnostech dostatečně informován. Systémová opatření, která spadají do kompetence odboru archivní správy a spisové služby, byla splněna. Archivní zpracování je záležitostí vedení Archivu bezpečnostních služeb, který Ministerstvo vnitra přímo neřídí. Sledovat a vyhodnocovat zabezpečení přístupu k dokumentům a archiváliím uloženým v Archivu bezpečnostních složek a výsledky předkládat jednou ročně k projednání Senátu náleží podle § 9 písm. i) zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a Archivu bezpečnostních složek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 181/2007 Sb.), Radě Ústavu pro studium totalitních režimů (dále jen „ÚSTR“).

2. Vadí Vám anebo nevadí, že ABS zpracoval ve smyslu platných právních norem pouze 6 archivních pomůcek a dvě části sdružených a skupinových inventářů?

Zpracovanost archiválií je možno vztahovat k různým kritériím. Tím nejvýznamnějším bývá badatelská poptávka po jednotlivých archivních souborech nebo jejich částech. Vámi zvolené kritérium – vztah vykazované zpracovanosti k celkovému množství uložených archiválií – skutečně svědčí o zaostávání Archivu bezpečnostních složek vůči celorepublikovému průměru, stále však zůstává skutečností, že badatelům je předkládáno více než 98 % archiválií. Jak jsem uvedl již výše, řada archivních souborů nemusí být nutně archivně zpracována proto, aby mohla být předkládána badatelům. Naopak, budou-li archivní soubory archivně zpracovávány, dojde během pořádacích prací k jejich znepřístupnění pro badatele. Vzhledem k neutuchajícímu badatelskému zájmu, rozsáhlé nahlédací agendě pro úřední i soukromou potřebu a k intenzivní pozornosti médií se tento postup nejeví jako žádoucí. V této souvislosti mi dovoluete poznamenat, že v roce 2016 byl spuštěn projekt e-Badatelna, který badatelské veřejnosti usnadňuje nahlížení. Shrnu-li výše uvedená fakta, musím konstatovat, že pro Ministerstvo vnitra je podstatné, že potřeby badatelské veřejnosti i nahlédací agendy jsou plně pokryty.

3. **Ztotožňujete se s názorem svých podřízených, kteří zjevně považují tyto nicotné výsledky za dostačující? Je Vám v této souvislosti známo, že ABS má více zaměstnanců než Národní archiv ČR, přestože spravuje méně než desetinu archiválií? Existuje nějaký další archiv v naší archivní síti, který by postupoval takto pomalu?**

Archiv bezpečnostních složek je podle zákona č. 181/2007 Sb. správním úřadem, který je přímo řízen Ústavem pro studium totalitních režimů a je součástí jeho rozpočtové kapitoly. Ministerstvo vnitra není zřizovatelem Archivu bezpečnostních složek, proto jeho systemizaci nestanovuje. Nastavení počtu tabulkových míst je zcela jistě ovlivněno i rozmístěním Archivu bezpečnostních složek do několika pracovišť a zajištěním chodu všech badatelen. Jak vyplývá z výročních zpráv Archivu bezpečnostních složek, na začátku existence bylo v Archivu bezpečnostních složek systemizováno 138 tabulkových míst, z nichž 60 míst bylo určeno pro péči o archiválie, zpracování archiválií a správu souborů. K 1. 1. 2020 Archiv bezpečnostních složek vykazuje 146 systemizovaných míst. Srovnání s Národním archivem v tomto případě není na místě, neboť správa jeho objektů je svěřena externí firmě a má proto v systemizaci více tabulkových míst pro odborné pracovníky. Naproti tomu Archiv bezpečnostních složek si zajišťuje správu užívaných objektů sám, tudíž systemizace zahrnuje i tabulková místa pro správu budov.

4. **Pokud dobře rozumím Vaší odpovědi, odbor archivní správy a spisové služby totálně rezignoval na svou řídicí a metodicko-kontrolní povinnost vůči ABS, nesvolal žádnou poradu na téma jeho nedostatečných výsledků, ani nevykonal žádnou kontrolu v tomto smyslu.**

Případné nedostatečné výsledky Národního archivu, Archivu bezpečnostních složek a státních oblastních archivů jsou řešeny na celostátních poradách ředitelů. Ve své minulé odpovědi jsem Vám, vážený pane poslanče, zaslal přehled kontrol uskutečněných v Archivu bezpečnostních složek za posledních cca 9 let. Z tohoto přehledu jednoznačně vyplývá, že odbor archivní správy a spisové služby rozhodně na metodicko - kontrolní činnost vůči Archivu bezpečnostních složek nerezignoval. Dovolte mi připomenout, že kontroly vykonávají vybraní pracovníci 1. oddělení odboru archivní správy a spisové služby u 63 archivů, tedy nejen u státních,

ale i u všech akreditovaných archivů, podle předem stanoveného plánu. Podle potřeby jsou realizovány i mimořádné kontroly.

5. Na základě jaké metodiky provedlo Ministerstvo vnitra kontrolu digitalizace v ÚSTR, u kolika dalších archivů proběhla a na jakém právním základě byly kontrolovány digitalizáty v majetku ÚSTR?

Na základě podnětu Archivu bezpečnostních složek č. j. ABS 4931/2010 KR ze dne 22. 7. 2010 se pracovníci odboru archivní správy a spisové služby dne 7. srpna 2010 seznámili s procesem digitalizace archiválií a dokumentů uložených v Archivu bezpečnostních složek na digitalizačním pracovišti Ústavu pro studium totalitních režimů. Nešlo tedy o kontrolu podle tehdy platného zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, neboť Ministerstvo vnitra, resp. odbor archivní správy a spisové služby, není oprávněn provádět kontrolu v Ústavu pro studium totalitních režimů. Předmětem konzultace byl neodborný postup při rozkládání zapečetěných svazků Státní bezpečnosti na jednotlivé listy před digitalizací, konstatování nezbytnosti jejich odkyselení a restaurátorsko - konzervačních zásahů. Nešlo tedy o kontrolu digitalizátů, ale o posouzení postupu přípravy archiválií před digitalizací. Proto se domnívám, že jste mou odpověď na otázku položenou v předchozí interpelaci nepřesně interpretoval.

Dále si dovoluji opakovaně zdůraznit, že kontrola v Archivu bezpečnostních složek nebyla a není prováděna na základě metodiky Ministerstva vnitra, ale na základě a v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů. Kontroly (jak v Archivu bezpečnostních složek, tak v dalších archivech) jsou vždy zahajovány z moci úřední, často i na základě podnětu ke kontrole. Pro ilustraci uvádím, že v období od roku 2016 do konce roku 2019 byla kontrola digitalizátů standardní součástí náplně třinácti kontrol prováděných v archivech státních, archivech územních samosprávných celků i archivech specializovaných.

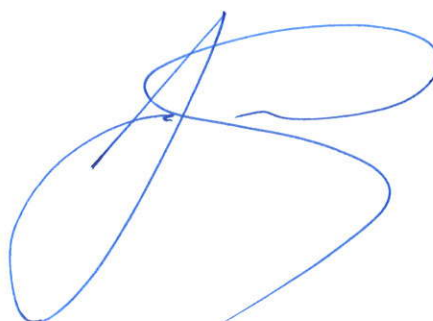
K Vašemu dotazu na ztrátu badatelských listů v Archivu bezpečnostních složek (konkrétně se jedná o badatelské listy z badatelny Siwiecova z let 2014 – 2016) sděluji, že není pravdou, že by se Ministerstvo vnitra o danou událost nezajímalo a nemělo o ní podrobnou informaci. Archiv bezpečnostních složek o celé kauze podrobně informoval odbor archivní správy a spisové služby, a to jak v rovině osobního projednání celé záležitosti, tak zejména shrnujícím dopisem ze dne

11. května 2017 (č. j. ABS 3912/2017 R), v němž popisuje okolnosti ztráty dokumentů, aniž by došlo k úniku osobních údajů. Závěrem Archiv bezpečnostních složek seznámil Ministerstvo vnitra i se způsobem nápravy (opatření v rovině personální i systémové), aby se situace již nemohla opakovat. Součástí navržených řešení bylo mj. podání trestního oznámení ze strany Archivu bezpečnostních složek na neznámého pachatele. Navržený postup shledalo Ministerstvo vnitra za dostačující.

Vážený pane poslanče, jelikož jste v letech 2006 – 2007 byl ředitelem odboru Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra, jistě jste informován, že odbor vykonával kromě péče o Archiv Ministerstva vnitra také předarchivní péči a skartační řízení v rámci Ministerstva vnitra. V této souvislosti však musím upozornit na skutečnost, že Archiv Ministerstva vnitra nepatřil do celorepublikové archivní sítě, neboť nikdy nebyl archivem ve smyslu AZ. Nemohl tedy věnovat odpovídající pozornost zpracování archivních fondů a sbírek uložených v tehdejší Archivu Ministerstva vnitra. Takto nedostatečně zpracovaný Archiv Ministerstva vnitra se pak stal součástí Archivu bezpečnostních složek, jak ukládá § 14 zákona č. 181/2007 Sb.

Závěrem sděluji, že Ministerstvo vnitra neplánuje kroky k urychlení řádného zpracování archivních fondů a sbírek uložených v Archivu bezpečnostních složek, neboť k tomu není zákonem zmocněno. Naopak plně respektuje priority deklarované Archivem bezpečnostních složek a Ústavem pro studium totalitních režimů, tedy upřednostnění procesu zpřístupnění archiválií jak odborné i laické veřejnosti, tak za účelem výkonu nahlédací agendy.

S pozdravem



Vážený pan
PhDr. Pavel Žáček, Ph.D.
poslanec Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky
Praha